

Toivo Tammik: Pätsi monumendist ja Estonia tulevikust

Rahvusoper Estonia laiendus ja Konstantin Pätsi ausammas saavad sümbolkujunditena väga edukalt koos eksisteerida. Linnakeskus tiheneb ja teater kui sümbol säilib ning jääb oma kohale alles. Päts saab aga endale monumendina sobiva koha ja eriti sobiv saab see olema Estonia laienduse ja peatänavaprojekti realiseerumise järel, kirjutab Toivo Tammik.

Arhitektina pean täiendavalt avama teemasid, mis tõstatati ERR-i kultuuriportaalis ilmunud loos Tallinna linnaruumi lähiajal kerkivatest skulptuuridest ("Krossi kuju avatakse veebruaris, Pätsi pea millalgi tulevikus"). Vaatluse alla võeti muuhulgas ka minu ning skulptor Vergo Verniku koostöös rahvusoperi Estonia taha kavandatav Eesti esimese presidendi Konstantin Pätsi monument "Riigipea".

Tallinna abilinnapea Vladimir Svet on oma vastuses ajakirjanikule seadnud kahtluse alla Pätsi kuju paigaldamise lähiajal, tuues põhjuseks asjaolu, et "osa meie riigi otsustajatest kavandab Estonia juurdeehituse ehitamist".

Tahan väga loota, et abilinnapea eksis oma sõnakasutuses, sest riigikogu 79 poolthääle ja mitte ühegi vastuhäälega otsus tähendab väga selgelt kogu riigi otsust. Pätsi monumendi konkursitöö loomise ajal ja hiljem asukohta analüüsid olen jõudnud järeldusele, et rahvusoperi Estonia jätkamine senises asukohas ja hoonele laienduse rajamine on hea ja ainuvõimalik plaan. Estonial on maja olemas, ta ei vaja uut maja. Estonia vajab linnaruumi rikastavat laiendust passiivse ja massiivse Stalini-aegse fassaadi kohale.

Ajalooline linnaruum vajab ajakohastamist

2021. aasta detsembris külastasin Louis Kahni Eesti ühingu esimehena maailmas palju kiitust pälvinud Oslo ooperiteatri projekteerinud Snøhetta bürood. Ühisel arutelul selgus, et sarnaselt Osloga saab Estonia laiendusse paigutatavate erinevate funktsioonide nähtavus olla oluliseks linnaruumi rikastavaks teguriks. Oslo ooperimaja kümned töökojad ja muud kõrvalfunktsioonid avanevad oma aknapindadega otse

err.ee

Rahvusoper Estonia
Estonia teater
Teater

linnaruumi, võimaldades möödujatel aktiivselt osa saada iga päev majas toimuvast. Sama on võimalus avaneb ka Estonial.

Tartu näitel võime praegu näha, mida tähendas linna tuumikobjekti, ERM-i linnast väljaviimine: hiigelmuseum ei saa toetada Tartu linna arengut, pigem tekitab oma asukohaga mitmesuguseid probleeme. Kui muuseum rajati tühermaale, oli muidugi häda, et inimesed on kaugel. Nüüd intensiivistub ERM-i ümber valglinnastumine ja jälle häda: miks inimesed linnast ära kolivad.

Teater ei taha oma kodu maha jätta, see on küll selgeks saanud. Nii Estonia laiendus kui ka Konstantin Pätsi ausammas saavad sümbolkujunditena väga edukalt koos eksisteerida ja rikastada linnaruumi. Lisaks saab veelgi paremini käima tõmmata kahe kõrvuti asuva teatri koostöö.

Linnasüdame, kultuurilise tsentri nihutamine mingisse perifeersesse paika on plaan, mille teostamises võin kahelda. Tallinna südalinn ja vanalinn vajavad kultuurilisi maamärke veelgi rohkem kui sügistalvisel hooajal kõledana püsiv mereäär.

Reaalkooli juurdeehitus ja Estonia laiendus

Suurepärase näite on kõik huvigrupid juba läheduses genereerinud. Samuti vanalinna muldkindlustusvööndis asuva Tallinna reaalkooli juurdeehitusega, mille arhitektuurivõistlus on käimas, on nii de jure kui ka de facto sarnane olukord. Sama laiendusmudel on hõlpsasti rakendatav ka Estonia puhul, kus sümbolhoone ajalooline osa säilib oma parimates parameetrites ning juurde ehitatakse tänapäevane laiendus.

"Estonia ees laiuva ja välisministeeriumini ulatuva jalutuskeeluala aktiivse jalutusruumina kasutusse võtmine on linna jaoks ainulaadne võimalus."

Meeldetuletuseks sedagi, et Estonia ajaloolise peafassaadi ees laiub hiiglaslik Teatri väljak, mis tulenevalt nõukogudeaegsest linnaehitusparadigmast on praegu koguni suures osas jalakäijatele suletud. Selle Estonia ees laiuva ja välisministeeriumini ulatuva jalutuskeeluala aktiivse jalutusruumina kasutusse võtmine on linna jaoks ainulaadne võimalus.

Lõpuks on oluline esile tuua, et monumendi "Riigipea" püstitamiseks on Tallinna linna esindajad välja andnud kõik vajalikud kooskõlastused ja load. Kutsun linnajuhte üles pigem olukorda lahendama, mitte eskaleerima segadust, mille abilinnapea Sveti väljaütlemised võisid nii mõneski lugejas tekitada.

Tallinna linnavõimul on ainulaadne võimalus juhtida protsessi, mis pakuks lahenduse aastakümneid veninud ooperisaali ehitusele. See lahendus oleks ajalooline ja lahendajaid mäletataks aastakümneid. Vastandujate argumendid on aga lühiajalised.

Pätsi monument jääb ootama Estonia laiendust

Variant, mida linnajuhtidele pakun, on linnaruumiline situatsioon, mille puhul saab rahvusooperi Estonia laienduse ja Opera kohvikupaviljoni vahele jääda Pätsi plats, kus "Riigipea" oma kavandatud asukohas suurde saali sisenejaid pilguga saadab.

Linnakeskus tiheneb ja teater kui sümbol säilib ning jääb oma kohale alles. Ja Konstantin Päts, kes oli kõige muu hulgas ka Estonia seltsi teenekas tegelane, on saanud endale monumendina sobiva koha ja eriti sobiv saab see olema Estonia laienduse ja peatänava projekti realiseerumise järel.

Toimetaja:

Kaupo Meiel